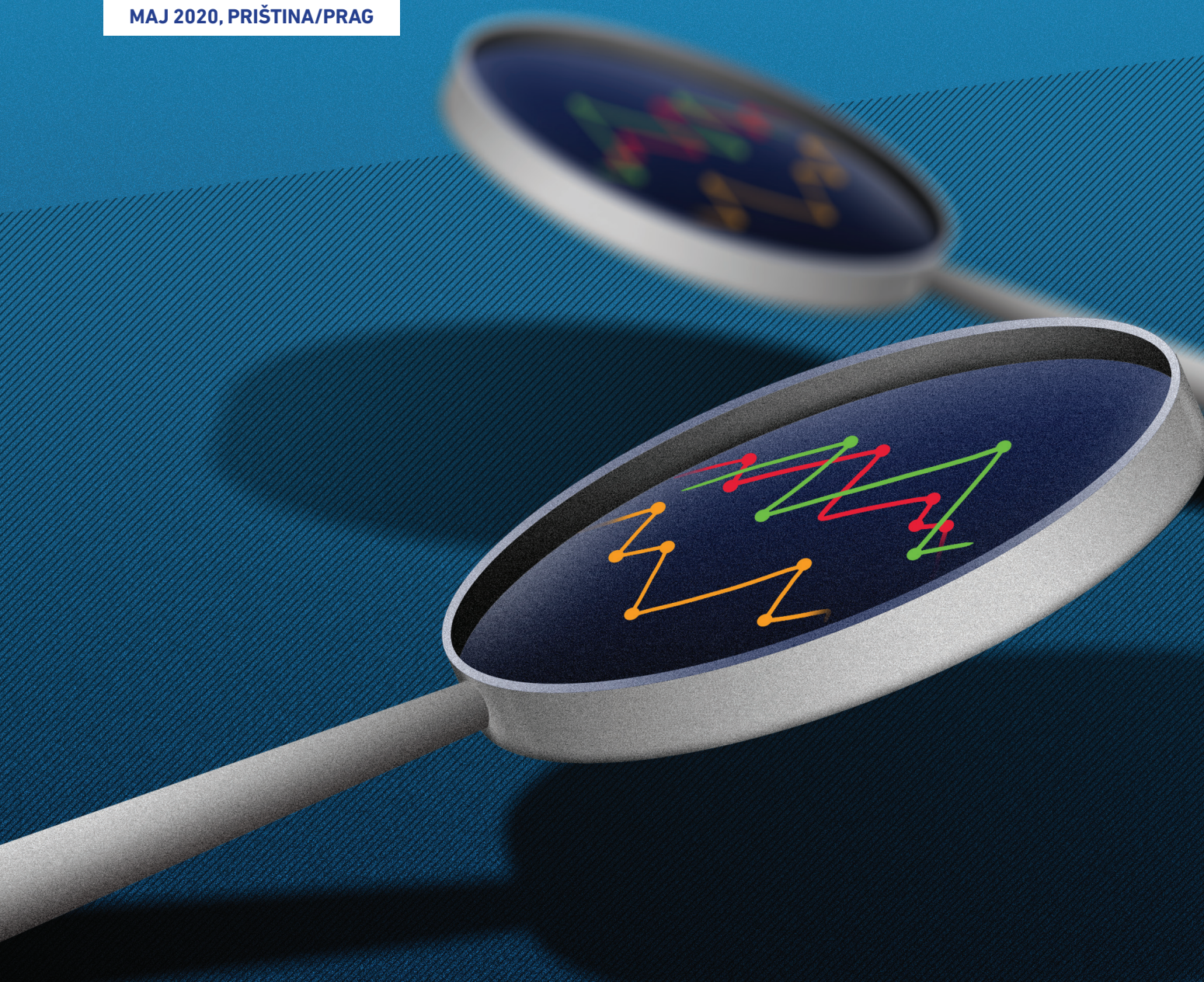

KANCELARIJA ZA NADZOR FINANSIRANJA POLITIČKIH PARTIJA U REPUBLICI KOSOVO I U REPUBLICI ČEŠKOJ

MAJ 2020, PRIŠTINA/PRAG

**KANCELARIJA ZA NADZOR
FINANSIRANJA POLITIČKIH
PARTIJA U REPUBLICI
KOSOVO I U REPUBLICI
ČEŠKOJ**

COPYRIGHT © 2020. KOSOVA DEMOCRATIC INSTITUTE (KDI)

Kosovski demokratski institut ima sva rezervisana prava i nijedan deo ove publikacije ne sme se reprodukovati ili prenositi u bilo kojem obliku, mehaničkom ili elektronskom, uključujući fotokopiranje ili bilo koji drugi sistem čuvanja i preuzimanja, bez pismene dozvole izdavača. Publikacija se može reprodukovati ili prenositi samo ako se koristi u nekomercijalne svrhe. Kad god i ko kod koristi citate ili različite materijale ove publikacije, dužan je da jasno naznači izvor iz koga su preuzeti citati ili materijali korišćeni.

Za svaku ocenu, primedbu, kritiku ili sugestiju, molimo vas kontaktirajte nas putem dole navedenih mogućnosti:

Adresa: Ul. Bajram Kelmendi, br. 45,
10000, Priština, Kosovo.
Tel: +381 (0) 38 248 038
E-mail: info@kdi-kosova.org
Veb: www.kdi-kosova.org

Autori: **Florent Spahija (KDI TIK) i Jan Dupák (TICZ)**

Objavljivanje ovog izveštaja omogućeno je uz podršku Ministarstva inostranih poslova Republike Češke u okviru Programa za promociju tranzicije realizovan u saradnji sa Transparency International Czech Republic (www.transparency.cz). Mišljenja, nalazi i preporuke u ovom izveštaju isključiva su odgovornost KDI-a i TICZ-a, pa ne predstavljaju nužno stavove donatora.

Skraćenice	6
Uvod	7
Pravno uređenje finansijskog nadzora političkih subjekata na Kosovu	8
Funkcionisanje i sastav KRCP-a u okviru CIK-a	9
Izvršni direktor Kancelarije	10
Registracija, certifikacija i finansijski nadzor političkih stranaka od strane Kancelarije.....	11
Registracija	11
Certifikacija	11
Finansijski nadzor troškova kampanje.....	12
Problemi u finansijskom nadzoru od strane Kancelarije	14
Republika Češka i zakonsko regulisanje nadzora finansija političkih subjekata	16
Pozicija Kancelarije u okviru javne uprave i njen sastav	17
Nadzor nad finansiranjem političkih stranaka od strane Kancelarije.....	19
Nadzor nad izbornim kampanjama od strane kancelarije	20
Ostale nadležnosti kancelarija.....	22
Trenutno funkcionisanje Kancelarije do danas.....	23
Otkriveni problemi u strukturi ÚDHPSH-a.....	24
Otkriveni problemi u radu ÚDHPSH-a	25

Skraćenice

- KDI** – Kosovski demokratski institut Kosova - Transparency International Kosova
- CIK** – Centralna izborna komisija Kosovo
- ZOI** – Zakon o opštim izborima na Kosovu
- TICZ** – Transparency International Czech Republic
- ÚDHPSH“ ili “Kancelarija“** – Kancelarija za nadzor finansiranja političkih partija i pokreta u Republici Češkoj
- KRCPP ili Kancelarija** – Kancelarija za registraciju i certifikaciju političkih partija na Kosovu

Uvod

Ova analiza je zajednički proizvod Kosovskog demokratskog instituta (Transparency International Kosova) i Transparency International iz Republike Češke, u okviru realizacije zajedničkog projekta za povećanje transparentnosti u finansiranju političkih subjekata.

Predmet analize je razrada pravne osnove i praksi kao i nadležnih institucija za kontrolu i nadzor finansija političkih subjekata u obe zemlje, koje su u različitim fazama nivoa demokratije.

Republika Kosovo vrši ova ovlašćenja preko posebne Kancelarije u okviru Centralne izborne komisije koja ima mandat da registruje i certifikuje političke subjekte kao i da nadziranje finansija. Republika Češke ima posebnu i nezavisnu kancelariju za nadzor finansija političkih subjekata i političkih pokreta.

Suštinska razlika između dve države stoji u nezavisnosti kancelarija tokom vršenja nadzornih uloga kao i u finansijskim izveštajima političkih subjekata. Promene se mogu videti i u strukturi kancelarija, institucionalnoj hijerarhiji, njihovim nadležnostima, pravnoj moći kao i drugim vidovima nadzora političkih subjekata od strane ovih kancelarija. Ova analiza je takođe omogućila da se istaknu nedostaci koje ove kancelarije imaju u svom svakodnevnom radu.

Pravno uređenje finansijskog nadzora političkih subjekata na Kosovu

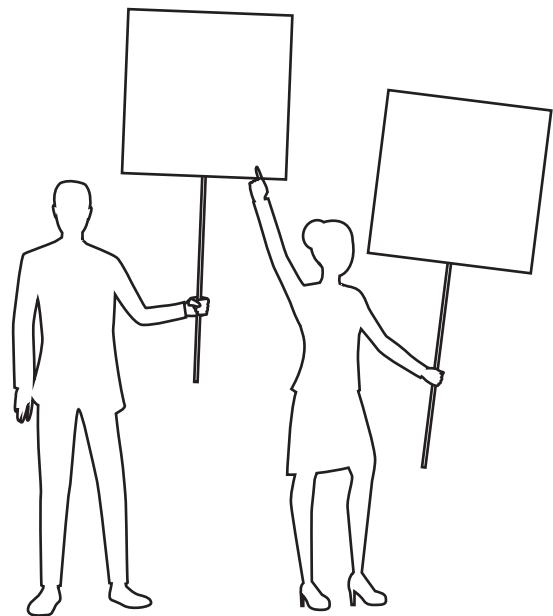
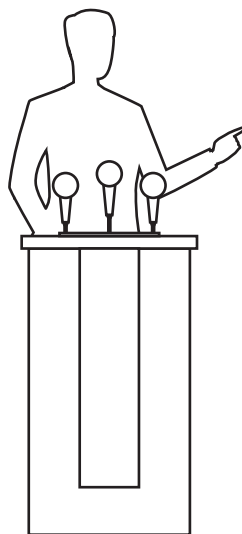
Kancelariju za registraciju i certifikaciju političkih partija na Kosovu osnivala je Centralna izborna komisija (CIK) na osnovu Zakona o opštim izborima iz 2008. godine, br. 03/L-073. Kancelarija je odgovorna za vođenje registra političkih partija, certifikaciju svih političkih subjekata koji će biti obuhvaćeni u glasački listić i ograničavanje troškova kampanje i odredbi za prijavljivanje finansijskih

Nakon proglašenja nezavisnosti, u okviru konsolidacije osnovnog zakonodavstva, Kosovo je usvojilo Zakon o opštim izborima koji između ostalog, uređuje održavanje izbora na Kosovu, funkcionisanje i nadležnosti CIK-a, nadležnosti Sekretarijata CIK-a, nadležnosti KRCP-a, kodeks ponašanja političkih subjekata tokom izbora, način kon-

trole finansijskih političkih subjekata kao i zakonske zahteve za prijavljivanje.

Do 2008. godine, Misija Ujedinjenih nacija na Kosovu (UNMIK) imala je ovlašćenje da registruje političke subjekte na Kosovu putem trećeg stuba vladanja. Za treći stub odgovoran je bio OEBS (Organizacija za evropsku bezbednost i saradnju), u okviru kojeg je funkcionisala Kancelarija za registraciju političkih partija¹, koje su se kasnije takmičile na izborima koji su bili održani pre proglašenja nezavisnosti. Od 2006. godine do usvajanja Zakona o opštim izborima u 2008. godini, ova Kancelarija je postepeno prenela svoje nadležnosti kosovskim institucijama, odnosno CIK-u.

Od 2006. godine do usvajanja Zakona o opštim izborima u 2008. godini, ova Kancelarija je postepeno prenela svoje nadležnosti kosovskim institucijama, odnosno CIK-u.

¹ Administrativno uputstvo UNMIK br. 2004/01, primena Uredbe UNMIK-a br. 2000/16 izmenjena, o registraciji i aktivnosti političkih partija na Kosovu.

Funkcionisanje i sastav KRCPP-a u okviru CIK-a

U skladu sa zakonom, Centralna izborna komisija osnovana je Kancelariju za registraciju i certifikaciju političkih partija (KRCPP). Kancelarija je odgovorna za održavanje i ažuriranje Registra političkih partija; certifikaciju političkih subjekata i njihovih kandidata za izbore; ograničavanje potrošnje certifikovanih političkih subjekata tokom kampanja kao i prijavljivanje finansija.

KRCPP radi u okviru Sekretarijata Centralne izborne komisije. Sekretarijat CIK-a je glavno tehničko i administrativno telo koje sprovodi odluke CIK-a, priprema izveštaje, preporuke i odluke za CIK, pomaže CIK-u u sprovođenju funkcija i odgovornosti koje su određene zakonom ili drugim aktima.² Rukovodilac Sekretarijata je izvršni direktor, koji je civilni službenik i odgovara samo CIK-u.³ Registraciju i certifikaciju političkih partija Sekretarijat vrši preko Kancelarije za registraciju i certifikaciju političkih partija.

U administrativnom smislu, KRCPP se nalazi u okviru Sekretarijata CIK-a, ali za svoj rad i pravne obaveze direktno odgovara CIK-u.⁴ Kancelariju vodi izvršni direktor, koji takođe direktno izveštava CIK-u.⁵ Ovo zakonsko uređenje je predvidelo nezavisnost Kancelarije od Sekretarijata CIK-a, uprkos činjenici da se u administrativnoj hijerarhiji nalazi u okviru Sekretarijata.⁶ Sekretarijatu je takođe izričito negirano izveštavanje CIK-u o radu Kancelarije, odnosno direktora Kancelarije.⁷

Prema pravnom opisu i nadležnostima koje predviđa Za-

kon o opštim izborima, položaj Kancelarije za registraciju i certifikaciju političkih partija je veoma važan zbog nadležnosti koje ima kao i institucionalne hijerarhije u okviru CIK-a.

Ipak, Kancelarija nema poseban budžet za svoj rad, tako da broj stalnog pomoćnog osoblja je dva službenika i direktor. Tokom izbornog perioda broj službenika može dostići do 30 privremenih službenika.

Kancelarija stvara i drži poštansko sanduče za svaki politički subjekat sertifikovan od CIK-a. Celo službeno pisano dopisivanje sa političkim subjektima vrši se putem kontakt osobe⁸ i poštanskog sandučeta. Subjekti su dužni da redovno proveravaju poštansko sanduče koje se nalazi u CIK-u⁹.

² Član 65. Zakona o opštim izborima, Zakon br. 03/ L-073 dostupan u Službenom listu broj 31 objavljen dana 15.06.2008 <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=2544>

³ Član 66. Zakona o opštim izborima, Zakon br. 03/ L-073 dostupan u Službenom listu broj 31 objavljen dana 15.06.2008 <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=2544>

⁴ Centralna izborna komisija (CIK) osnovana je u skladu sa članom 139. Ustava Kosova i trajno je nezavisno telo. CIK je odgovoran za organizovanje i sprovođenje izbora na Kosovu. Uloga CIK-a je da reguliše izborni proces usvajanjem izbornih pravila i nadgleda izborni proces u svim vidovima, kako bi se obezbedilo da izbori ispunjavaju međunarodne standarde. CIK se sastoji od jedanaest (11) članova: predsedavajućeg i deset (10) ostalih članova. Predsedavajućeg imenuje predsednik Republike Kosovo, a bira se među sudijama Vrhovnog suda. Mandat predsedavajućeg CIK-a traje (7) godina, počevši od dana određenog za obaveštenje o imenovanju od strane predsednika Kosova. Ostalih deset (10) članova CIK-a se imenuju kao ishodi imenovanja šest (6) najvećih parlamentarnih grupa Skupštine Kosova i četiri (4) članova koji zastupaju male zajednice na Kosovu.

⁵ Član 11.2. Zakona o opštim izborima, Zakon br. 03/ L-073 dostupan u Službenom listu broj 31, objavljen 15.06.2008. godine. <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=2544>

⁶ Na istom mestu

⁷ Član 66.5. tačka b, Zakona o opštim izborima, Zakon br. 03/ L-073 dostupan u Službenom listu broj 31, objavljen 15.06.2008. godine <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=2544>

⁸ Kontakt osoba je osoba koja je ovlašćena da u ime političkog subjekta komunicira sa kancelarijom za ne-finansijska pitanja

⁹ Član 11.5. Zakona o opštim izborima, Zakon br. 03/ L-073 dostupan u Službenom listu broj 31, objavljen 15.06.2008. godine <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=2544>

Izvršni direktor Kancelarije

Izvršni direktor Kancelarije je visoki funkcioner u Sekretarijatu CIK-a sa vodećim položajem, ima nekoliko dužnosti i odgovornosti u okviru svog svakodnevnog rada.¹⁰ Njegov ugovor je ugovor o karijeri na neodređeno vreme.

Njegova glavna odgovornost je opšte administriranje i upravljanje kancelarijom, što znači i upravljanje i kancelarijskim osobljem. Nadalje, izvršni direktor obezbeđuje da se funkcije kancelarije izvršavaju u skladu sa važećim zakonskim, podzakonskim aktima i odlukama CIK-a. Direktor Kancelarije priprema izveštaje i direktno ih preporučuje CIK-u, zatim koordinira aktivnosti sa Sekretarijatom CIK-a i Izbornim panelom za žalbe i predstavke.

Direktor Kancelarije, u okviru svojih nadležnosti ima i izradu nacrtu podzakonskih akata koji se odnose na Kancelariju, akata koje može delegirati i na podređeno osoblje, ali uvek pod njegovim nadzorom. On je takođe zadužen za planiranje aktivnosti koje će Kancelarija obavljati tokom svakodnevnog rada ili u skladu sa zahtevima ili koordinacijama koje proizilaze iz saradnje sa CIK-om, Sekretarijatom ili IPŽP-om. CIK može zadužiti direktora Kancelarije drugim dužnostima i odgovornostima koje spadaju u njegovu funkciju direktora ili drugim dužnostima i obavezama za najbolje moguće obavljanje zadataka koji se pojavljuju tokom rada.

Posebna funkcija koju Izvršni direktora ima je da savetuje političke partije o njihovim zakonskim obavezama koje imaju prema CIK-u. Pored savetovanja, direktor može uputiti političke partije kako da postupaju sa obavezama koje proizilaze iz zakona. Ova nadležnost je od velike pomoći političkim strankama, s obzirom da se uvek mogu obratiti Kancelariji ili direktoru radi saveta i uputstava kako postupiti u realizaciji zahteva koji proističu iz zakona ili CIK-a

Direktor Kancelarije predstavlja Kancelariju unutar i izvan institucije, odnosno na sastancima CIK-a, u izveštavanju pred njim, kao i u odnosu sa Sekretarijatom. Do, sa spoljnog aspekta, direktor predstavlja Kancelariju na sastancima sa političkim strankama, pre svega sa IPŽP-om ili drugim subjektima (uključujući nevladine organizacije i medije) gde je Kancelarija pozvana da bude zastupljena. Obično su ovlašćenja za zastupanje ograničena samo na zakonske dužnosti i odgovornosti koje Kancelarija ima.

Izvršni direktor Kancelarije je visoki funkcioner u Sekretarijatu CIK-a sa vodećim položajem, ima nekoliko dužnosti i odgovornosti u okviru svog svakodnevnog rada. Njegov ugovor je ugovor o karijeri na neodređeno vreme.

¹⁰ Član 11.2 Zakona o opštim izborima br. 03/L-073 dostupan u Službenom listu broj 31, objavljen 15.06.2008. godine <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=2544>

Registracija, certifikacija i finansijski nadzor političkih stranaka od strane Kancelarije

Tri glavne funkcije povezane sa političkim strankama u okviru CIK-a obavlja Kancelarija za registraciju i certifikaciju političkih stranaka.¹¹ Prva funkcija je registracija političkih stranaka u registar političkih stranaka. Druga funkcija je certifikacija političkih stranaka za učešće na izborima (opštim i opštinskim izborima). Treća i poslednja funkcija je finansijski nadzor političkih stranaka nad prihodima, rashodima i prijavljivanja političkih stranaka u zakonskim rokovima.

zatraži dodatna objašnjenja o oblastima koje nisu pravilno objašnjene.¹³

Svaka politička partija dužna je da jednom godišnje Kancelariji za registraciju podnese obrazac za produženje registracije. Godišnji rok za podnošenje je 31. mart svake godine.¹⁴ Politička partija mora obavestiti Kancelariju o svim izmenama u njenim strukturama u roku od 5 dana od izmena.

Registracija

Aplikacija za registraciju političkih partija može se podnositi u bilo koje vreme u redovnom radnom vremenu. Aplikacije za registraciju političkih partija se trebaju podneti Kancelariji za registraciju i certifikaciju političkih partija.¹² Aplikacija se treba podneti u skladu sa pravilima određenim od strane CIK-a i prema unapred utvrđenom formatu.

Kancelarija je dužna da pregleda aplikacije u roku od 10 dana od dana prijema prijave aplikacije i 5 dana nakon završetka pregleda, zahteva za promenom ili dodatnim objašnjenjima od strane aplikanta. Nakon toga, Kancelarija ima 30 dana od prijema aplikacije da obavesti CIK o statusu aplikacije, preporučujući dalje postupanje. CIK iz Kancelarije može dobiti pozitivnu preporuku za prihvatanje aplikacije-registracije ili negativnu za neregistraciju. Kancelarija takođe ima još jednu mogućnost da preporuči CIK-u da

Certifikacija

Znači certifikacija političkih partija za učešće na izborima koje raspisuje i održava CIK.¹⁵ Aplikacije za certifikaciju se mogu podneti u bilo koje vreme tokom redovnog radnog vremena Kancelarije. Rok za podnošenje aplikacije za certifikaciju je 60 (šesdeset) dana pre izbora. Nakon isteka roka, Kancelarije ne može zakonski primiti nijednu aplikaciju za certifikaciju.¹⁶ Ovi rokovi se menjaju odnosno skraćuje CIK u slučajevima prevremenih izbora, pri čemu se kroz operativni plan postavljaju novi rokovi. Radi olakšavanja funkcionisanja političkih partija, CIK je doneo Pravilo 01-2013 o registraciji i radu političkih partija¹⁷, koje specifikuje ostale detalje o političkim partijama.

Politička partija koja je registrovana i registrovana u registar političkih stranaka nije dužna da aplicira, ali obaveštava Kancelariju o svom učešću ili neučešću u raspisanim

11 Član 11.1 Zakona o opštim izborima br. 03/L-073 dostupan u Službenom listu broj 31, objavljen 15.06.2008. godine <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=2544>

12 Član 12.1 Zakona o opštim izborima br. 03/L-073 dostupan u Službenom listu broj 31, objavljen 15.06.2008. godine <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=2544>

13 Član 12 Zakona o opštim izborima br. 03/L-073 dostupan u Službenom listu broj 31, objavljen 15.06.2008. godine <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=2544>

14 Član 12.6 Zakona o opštim izborima br. 03/L-073 dostupan u Službenom listu broj 31, objavljen 15.06.2008. godine <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=2544>

15 Član 15 Zakona o opštim izborima br. 03/L-073 dostupan u Službenom listu broj 31, objavljen 15.06.2008. godine <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=2544>

16 Član 15.2 Zakona o opštim izborima br. 03/L-073 dostupan u Službenom listu broj 31, objavljen 15.06.2008. godine <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=2544>

17 Pravilo 01-2013 <http://www.kqz-ks.org/wp-content/uploads/2018/01/KQZ-Rregulla-01-2013.pdf>

izborima. Rok za obaveštavanje Kancelarije je 15 dana od dana kada je predsednik Republike proglasio datum izbora. Kancelarija takođe mora biti obaveštena o bilo kojoj promeni od strane predsednika partije, ovlašćenog predstavnika partije, finansijskog predstavnika partije i bilo koje druge informacije iste prirode. U roku od ovih 15 dana, politička partija mora obavestiti Kancelariju da će učestvovati na izborima kao deo neke koalicije.

CIK, prema preporukama Kancelarije, potom certifikuje političku partiju sa pravom učešća na izborima tek nakon što ta politička partija ispunila uslove predviđene zakonom i pravilima CIK-a. Svako aplikaciji mora biti priložen prateći materijal. Za certifikaciju, CIK putem pravila ima mogućnost da odredi određeni iznos, čijim plaćanjem se tada kvalifikuje politička partija da joj se razmotri predmet.

Kancelarija razmatra svaku aplikaciju za certifikaciju i ima ovlašćenje da proceni da li je politička partija ispunila zakonske zahteve za certifikaciju. U slučaju da politička partija ne ispunjava zakonom predviđene uslove za certifikaciju, Kancelarija u roku od 10 dana od dana apliciranja obavestava političku partiju sa razlogom ili razlozima da njihova aplikacija nije bila dovoljna. Aplikant ima pravo da 5 radnih dana od dana kada je dobio informaciju ispravi aplikaciju ili da objasni i reši identifikovane zabrinutosti.

Pet dana nakon što Kancelarija primi kompletnu dokumentaciju, dužna je da aplikantu podnese pismenu preporuku. Preporuka može biti pozitivna ili negativna za aplikanta i svaka preporuka prema zakonskom zahtevu sadrži kratko objašnjenje za svaki pravni kriterijum. CIK, nakon što prijema preporuka Kancelarije, u roku od 7 dana odobrava ili odbija certifikaciju političkih partija. Nakon odluke CIK-a, Kancelarija je dužna da odmah obavesti političku partiju o svojoj odluci, a u slučaju da je negativna, onda partija ima pravo da u roku od 5 dana od dana prijema, IPŽP-u podnese žalbu za necertifikaciju.

Sve predizborne koalicije, građanske inicijative, nezavisni kandidati moraju biti registrovani u Kancelariji, pri čemu svi moraju ispuniti uslove i kriterijume utvrđene u Zakonu

Politička partija, koalicija ili građanska inicijativa su dužne da KRCPP-u dostave listu kandidata za izbor u skladu sa vremenskim periodom utvrđenim pravilima CIK-a. U slučajevima kada politička partija, koalicija ili građanska inicijativa nisu podneli spisak Kancelariji, CIK može da povuče odluku o certifikaciji. Politička partija, građanska inicijativa ili koalicija imaju pravo da podnesu žalbu IPŽP-u, u roku od 5 radnih dana od dana prijema obaveštenja.¹⁹

Kancelarija prvo preispituje listu kandidata da li je u skladu sa zahtevima koji proizilaze iz zakona, a zatim, zavisno od liste, dostavlja CIK-u pisanu, pozitivnu ili negativnu preporuku, u roku od 5 dana od dana kada je završeno podnošenje lista. Ako lista ne ispunjava uslove, Kancelarija zajedno sa razlozima daje rok od 5 radnih dana političkom subjektu, koaliciji ili građanskoj inicijativi da se lista ispravi. Dalje, politički subjekat, građanska inicijativa ili koalicija imaju 3 radna dana da dostave ispravljenu sa obrazloženjem o pitanjima koja je Kancelarija identifikovala.

Finansijski nadzor troškova kampanje

Politički subjekti za realizaciju izborne kampanje i njihovo svakodnevno funkcionisanje treba da imaju materijalna sredstva i podršku države²⁰, članstva, kandidata i pristalica političkog subjekta. Za finansiranje centralne i lokalne izborne kampanje, za redovne i vanredne izbore, Skupština iz Fonda izdvaja sredstva na predlog Vlade, ali ne više od 0,05% budžeta Kosova. Zakon o opštim izborima na Kosovu ostavio je mogućnost Centralnoj izbornoj komisiji da utvrđuje pravilo o maksimalnim troškovima (plafon) koje politički subjekti mogu izvršiti na izborima. Pravilo se objavljuje 5 dana nakon proglašenja dana izbora.²¹ Maksimalni troškovi kampanje zasnivaju se na ukupnom broju birača koji su upisani u birački spisak. Maksimalni troškovi prema ZOI-u su svi troškovi kampanje bez obzira da li je u pitanju roba ili usluga potrošena u kampanji. Politički subjekat ne može prihvatiti nikakav doprinos, osim kako je regulisano Zakonom o finansiranju političkih subjekata.

¹⁸

¹⁸ Član 17, 18, 19 i 20 Zakona o opštim izborima Zakon br. 03/L-073 dostupan u Službenom listu broj 31, objavljen 15.06.2008. godine <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=2544>

¹⁹ Član 26 Zakona o opštim izborima Zakon br. 03/L-073 dostupan u Službenom listu broj 31, objavljen 15.06.2008. godine <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=2544>

²⁰ Član 7 Zakon o finansiranju političkih subjekata br. 03/L-174, izmenjen i dopunjen sa Zakonom 04/L-058 i 04/L-212 dostupan u Službenom Listu broj 31, objavljen 23.08.2013 <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=2705>

²¹ Član 39 Zakona o opštim izborima br. 03/L-073 dostupan u Službenom Listu broj 31 i objavljen 15.06.2008 <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=2544>

Za svaki realizovan trošak tokom kampanje, politički subjekat treba voditi tačne podatke i zatim sastaviti finansijski izveštaj. Ovaj izveštaj mora da obuhvati sve troškove političkog subjekta (ogranaka i drugih tela subjekta). Izveštaj treba da obuhvati period od 45 dana pre izbora i 45 dana posle završetka izbora. Dani se računaju kao kalendarski dani.²² Izveštaj o finansijskom prijavljivanju kampanje političkog subjekta treba biti objavljen u sredstvima javnog informisanja najkasnije šest (6) meseci od dana održavanja izbora.

Sadržaj finansijskog izveštaja kampanje političkih subjekata mora sadržati sledeće podatke:

- a) Prihode političkog subjekta za izveštajni period, uključujući izvor i datum svih novčanih doprinosa;
- b) Sve troškove, uključujući troškove kampanje koje je subjekat izvršio tokom perioda izveštavanja; i
- c) Bilans stanja imovine, obaveza i poravnanja subjekta od prvog dana do poslednjeg dana izveštajnog perioda.²³

Politički subjekti su dužni da imenuju službenike za finansije, dok Kancelarija za registraciju i sertifikaciju političkih partija ima zakonsku obavezu da tim službenicima u vreme imenovanja obezbedi obuku u računovodstvo i reviziji. Zakon omogućava finansijskim službenicima političkog subjekta da izbegnu ovu obuku ako dokažu da imaju dovoljno iskustva i stručnosti i da im takva obuka nije potrebna.²⁴

Nakon što politički subjekti podnose CIK-u finansijske izveštaje o kampanji, Kancelarija (KRCPP) ima pravo da izvrši reviziju svakog izveštaja objavljivanja finansija kampanje ili obrasca finansijskog objavljivanja kandidata i partije. Obično reviziju finansijskih prijavljivanja (izveštaja) političkih subjekata realizuju sertifikovani revizori u skladu sa računovodstvenim standardima koji su primenjivi na Kosovu. Te revizore bira Skupština Kosova preko javnog tendera.²⁵ Objavljeni izveštaji o kampanji političkih subjekata posle objavljivanja od CIK-a mogu se ispitati od Agencije za borbu protiv korupcije.

Pre zakonskih izmena 2013. godine, odgovoran za raspisivanje tendera i pronalaženje revizora je bio KRCPP, ali da bi se stvorila veća nezavisnost, zakonskim izmenama, preko Odbora za nadzor javnih finansija, nadležnosti su prešle na Skupštinu Kosova.

Ako politički subjekat ne dostavi finansijski izveštaj kampanje prema ZOI-u, tada CIK ima pravo da naloži političkom subjektu administrativne naplate. To, nakon što je Kancelarija obavestila CIK u vezi sa neuspehom političkog subjekta. Zakon dozvoljava žalbu političkog subjekta da podnese žalbu na odluku CIK-a u upravnom postupku pred sudom. Politički subjekat koji izgubi pravnu bitku, dok odluka CIK-a ostaje na snazi, mora izvršiti plaćanje i predložiti dokaze Kancelariji (KRCPP).²⁶

KRCPP obezbeđuje da finansijski izveštaji političkih subjekata budu transparentni za javnost, objavljujući ih zajedno sa godišnjim finansijskim izveštajima na veb stranici CIK-a. Prema ZOI-u, Kancelarija je dužna da objavi javnosti i registar donatora, kopije izveštaja o finansijskom objavljivanju kampanje, kopije obrazaca finansijskog objavljivanja za sertifikovane kandidate i kopije svih završnih izveštaja o sertifikovanim kandidatima, koji se tiču reviziji.²⁷

Kao zaključak, politički subjekti su blisko povezani sa Kancelarijom (KRCPP) počev od akta o registraciji, sertifikaciji i kontinuirane finansijske kontrole i izveštavanja o svojim prihodima i rashodima.

²² Član 40 Zakona o opštim izborima br. 03/L-073 dostupan u Službenom Listu broj 31, objavljen 15.06.2008. godine <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=2544>

²³ Za sve troškove političkog subjekta tokom izveštajnog perioda, subjekat mora dostaviti priznanice za svaku plaćenu administrativnu naplatu. Čak i sva ta plaćanja preko iznosa od 100 evra, subjekat je dužan da ih čuva do 7 godina zajedno sa finansijskim izveštajem i svim drugim detaljima, uključujući računovodstvene knjige, bankarske usluge za sve bankovne račune, imovinske dokumente, vlasništvo ili posedovanje, zaključeni ugovori za zakup ili kupovinu pokretne ili nepokretne imovine, svi doprinosi za subjekat bez obzira na to kada su dati. Doprinosi moraju biti evidentirani i vođeni u skladu sa zakonskim postupkom. Registracija doprinosa uključuje uzimanje ličnih podataka kao što su puno ime, adresa, broj ID-a ili broj pasoša svakog doprinosioca, vrednost doprinosa, datum svakog doprinosa i ime osobe koja je primila doprinos.

²⁴ Član 40 Zakona o opštim izborima br. 03/L-073 pristupačan u Službenom Listu broj 31 i objavljen 15.06.2008 <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=2544>

²⁵ Član 19 Zakon o finansiranju političkih subjekata br. 03/L-174, izmenjen i dopunjen Zakonom 04/L-058 i 04/L-212 dostupan u Službenom Listu broj 30, objavljen 23.08.2013. godine <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=2705>

²⁶ Član 42 Zakona o opštim izborima br. 03/L-073 dostupan u Službenom Listu broj 31, objavljen 15.06.2008. godine <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=2544>

²⁷ Član 43 Zakona o opštim izborima br. 03/L-073 dostupan u Službenom Listu broj 31, objavljen 15.06.2008. godine <https://gzk.rks-gov.net/ActDetail.aspx?ActID=2544>

Problemi u finansijskom nadzoru od strane Kancelarije

Dobijanje zakonskih nadležnosti koje je CIK imao za raspisivanje tendera za reviziju finansijskih izveštaja političkih subjekata i njihov prenos Skupštini Kosova prouzrokovalo je da imenovanje revizora, shodno tome i revizija finansijskih izveštaja političkih subjekata prestano kasni.

Od 2014. do 2017. godine, Skupština prestano nije imala uspeha da preko Odbora za nadzor javnih finansija izabere revizore. To je dovelo do toga da se za četiri uzastopne godine (2013., 2014., 2015. i 2016. godine) finansijski izveštaji političkih subjekata ne revidiraju i ostaju van uvida javnosti. Razlozi za neizbor revizora od strane Skupštine povezani su sa nedovoljnim budžetskim izdvajanjima, odnosno visokim ponudama revizorskih kompanija na tenderu. Uprkos tih problema, budžet za reviziju se nikada nije povećavao.

KDI je u januaru 2017. godine, pomoću zahteva za pristup javnim dokumentima tražio od Kancelarije i CIK-a da omogućava pristup nerevidiranim finansijskim izveštajima političkih subjekata, ali je Kancelarija odbila zahtev. KDI je predmet podneo Ombudsmanu koji je u januaru 2018. godine, dao pravo KDI-u na pristup nerevidiranim finansijskim izveštajima političkih subjekata. Međutim, Kancelarija i dalje nije dozvolila pristup, tvrdeći da je zakonom takva radnja zabranjena. Nekoliko meseci kasnije, Kancelarija je objavila revidirane izveštaje, nakon što je Skupština posle 4 godine uspeła da izabere revizore, tako da su revizije izvršene za četiri godine. Nakon rešenja ovog višegodišnjeg zastoja, Skupština nije izabrala revizore, pa je javnost bila uskraćena da ima uvid u revidirane izveštaja političkih subjekata za 2018-2019. godinu, iako su obe bile izborne godine (prevremeni opšti i lokalni izbori).²⁸

Javnost nije bila u mogućnosti da vidi finansijske izveštaje

je političkih subjekata koji su podneti Kancelariji (KRCPP) ni 2020. godine, osim finansijskih izveštaja prevremenih parlamentarnih izbora u oktobru 2019. godine, kada je CIK preko Kancelarije u decembru 2019. odlučio da ih objavi onako kako su ih podneli politički subjekti u propisanom zakonskom roku.²⁹

Prilikom analize izveštaja, revidiranih i nerevidiranih, primećuje se da su finansijski izveštaji koje su podneli politički subjekti manjkavi. Mnogi politički subjekti nastavljaju da ne podnose realne izveštaje o realizovanim prihodima i troškovima, posebno u vreme kampanje.

Na osnovu finansijskih izveštaja političkih subjekata, oni nikada ne prelaze ograničenje (plafon) troškova utvrđenih od strane CIK-a za troškove tokom izborne kampanje koji su 0,50 evra po registrovanom biraču. Ovi iznosi nisu u skladu sa izveštajima koalicije za posmatranje izbora „Demokratija u akciji“, dobijenim direktnim nadgledanjem aktivnosti kampanje, koji pokazuju da je iznos troškova prekoračen u odnosu na prijavljivanja subjekata.³⁰

Međutim, Kancelarija ili CIK nemaju mehanizam pomoću kojeg bi mogli da kontrolišu koliki su prijavljeni troškovi i kakve su tržišne cene kako bi zatim bilo sprovedeno upoređivanje između prijavljivanja i realnosti. Takav mehanizam bi povećao kapacitete u Kancelariji za kontrolu i pružio nezavisnost Kancelariji od CIK-a. Da bi se ovakav mehanizam stvorio, potrebne su zakonske izmene koje zavise od političke volje političkih subjekata zastupljenih u Skupštini. Kontrola i izricanje novčanih kazni subjektima koji prekoračuju ograničenja bila bi dobra prilika za disciplinovanje političkih subjekata.

Štaviše, ni Kancelarija a ni CIK ne bave se uopšte troškov-

²⁸ Lista revidiranih izveštaja: <http://kqz-ks.org/sherbime-per-subjektet-politike/raportet-vjetore-financiare-te-audituaara/> i lista revidiranih finansijskih izveštaja izbornih kampanji <http://kqz-ks.org/sherbime-per-subjektet-politike/raportet-financiare-te-fushatave-zgjedhore-te-audituaara/>

²⁹ Njihov pristup veb stranici CIK-a <http://kqz-ks.org/lajmet/kqz-publikon-dosjen-e-informimit-publik-per-subjektet-politike-dhe-kandidatet-e-zgjedhjeve-2019/>

³⁰ Izveštaj o posmatranju izbora 2019. (Izbori u Skupštini Kosova), decembar 2019. strana 33, dostupan na: https://demokracianeveprim.org/wp-content/uploads/2019/12/DnV_RAPOR-TI-I-V-C3%8BZHIMIT-T-C3%8B-ZGJEDHJEVE.pdf

|||||

Në kuadër të ndryshimeve ligjore duhet të parashihen kompetenca të shtuara për Zyrën (ZRPPC) duke i dhënë njëllor pavarësie brenda KQZ-së me kompetenca të plota administrative të hetimit, auditimit dhe gjobitjes së parregullsisve që gjenden tek raportet financiare të subjekteve politike. Mëpas, shtimi i stafit mbështetës për Zyrën do ta fuqizonte atë dhe do të shpejtonte veprimet që do të ndërmerreshin ndaj subjekteve politike që do të vepronin kundër normave ligjore.

ima kandidata za poslanike, gradonačelnike ili odbornike tokom kampanje, jer to zakon ne iziskuje. Dakle, troškovi kandidata se nigde ne registruju i ne prijavljuju. Ne postoji čak ni ograničenje koliko kandidati mogu potrošiti tokom izborne kampanje. Taj pravni vakum omogućio je nejednako izbornu takmičenje, favorizirajući u trci finansijski „najmoćnije“ kandidate u trci i njihovo veće prisustvo u javnosti.

Takođe, u okviru zakonskih izmena, trebalo bi predvideti povećane nadležnosti za Kancelariju (KRCP), dajući joj nezavisnost unutar CIK-a uz potpune administrativne nadležnosti za istragu, reviziju i izricanje novčanih kazni za nepravilnosti koje se utvrde u finansijskim izveštajima političkih subjekata. Povećanje broja pomoćnog osoblja ojačalo bi Kancelariju i ubrzalo akcije koje bi se preduzele protiv političkih subjekata koji bi postupali suprotno zakonskim normama.

Taj pravni prostor treba urediti što je pre moguće, a u okviru zakonskih izmena koje bi trebalo da se izvrše u Zakonu o opštim izborima i Zakonu o finansiranju subjekata trebalo bi predvideti norme koje obavezuju kandidate da prijavljuju troškove tokom kampanje. To je takođe traženo Agendom evropskih reformi (ERA), čija tačka tri traži obezbeđivanje transparentnosti i davanje odgovornosti o sredstvima za političke partije³¹. Pored toga, traženo je: 1. Pripremiti zakonski paket za izbornu reformu, uključujući preporuke misije za praćenje EU-a i zahteve za mišljenje Venecijanske komisije; 2. Izrada zakona o finansiranju političkih partija i zahtev za mišljenje Venecijanske komisije, i 3. Završetak revizije finansija političkih partija; Objavljivanje finansijskih izveštaja političkih partija, kako je predviđeno zakonom.³²

31 ERA <https://www.mei-ks.net/repository/docs/erafinalsq.pdf>

32 Za više o ERA možete saznati na: <http://eramonitoring.org/category/qeverisja-e-mire-dhe-sundimi-i-ligjit/>

|||||

Republika Češka i zakonsko regulisanje nadzora finansija političkih subjekata

Kancelarija za nadzor finansiranja stranaka i političkih pokreta (*Úřad pro dohled nad hospo- dařením politických stran a politických hnutí*se „ÚDHPSH“ ili „Kancelarija“), započela je sa radom 1. januara 2017. godine Zakonom br. 302/2016 Coll., kojim se menja Zakon br. 424/191 coll. o učlanjivanju u političkim partijama i pokretima, onako kako je izmenjen (AAPP).

Osnivanje kancelarije rezultat je preporuka Grupe država protiv korupcije (GRECO) upućenih Republici Češkoj u 2011. godini. Preporuke su posebno uključivale:

- a) Zahtev za uključivanje donacija za partije u njihovim finansijskim izveštajima i njihovo objavljivanje,
- b) Zahtev za konsolidaciju računa partija i,
- c) Zahtev za osnivanje nezavisne kancelarije koja nadgleda ekonomske aktivnosti političkih partija i sankcioniše moguće prekršaje.

Republika Češka nije ispunila ove zahteve, pa je GRECO pokrenuo postupak zbog neispunjavanja, vršeći snažan pritisak za usvajanje zakona za reformisanje zakona o nadzoru ekonomskih aktivnosti političkih partija.

Pre osnivanja kancelarije, finansijske izveštaje političkih partija i pokreta³³ trebalo je da sertifikuje nezavisni revizor kojeg su oni birali. Prošlogodišnje finansijske preglede trebalo je da razmatra Komitet za Kontrolu Budžeta Doma Poslanika Parlamenta³⁴. Međutim, s obzirom na kapacitete i politički sastav Komiteta, nije moglo biti nepristrasne ili nezavisne kontrole.

³³ Zajedno se nazivaju i "političkom partijom". U češkom pravnom sistemu ne postoji nijedna pravna razlika između partije i političkog pokreta

³⁴ Donji Dom Češkog Parlamenta.

Pozicija Kancelarije u okviru javne uprave i njen sastav

ÚDHPSH se nalazi u Brnu (drugi grad po veličini u Republici Češkoj), i centralni je organ javne uprave prema Zakonu o nadležnostima. To je nezavisna institucija koja odgovara samo važećim zakonima. Uplitanje u funkcionisanje Kancelarije može se zasnovati samo na zakonu³⁵. Kao centralni organ javne uprave, Kancelarija ima svoju kategoriju u državnom budžetu Republike Češke.³⁶ Za 2020. godinu budžet je dostigao 34,444,691 CZK (oko 1,3 miliona evra).

Kancelarija se sastoji od predsednika, četiri člana i drugih zaposlenih. Predsednik ima ovlašćenje da naređuje zaposlenima i usvaja organizacionu strukturu Kancelarije, raspored rada i godišnji izveštaj o aktivnostima. Jedan od članova kojeg Predsednik bira deluje u njegovo ime u slučaju odsustva predsednika.

Predsednik se bira između dva kandidata - jednog kojeg predlaže Dom Poslanika i jednog Senat³⁷. Predsednika imenuje predsednik Republike Češke. Takođe, članove Kancelarije imenuje predsednik Republike Češke. Njih bira Senat (gornji dom parlamenta):

- a) Jednog na osnovu predloga predsednika Više kancelarije za reviziju.
- b) Dva birana kandidata od strane Doma poslanika, i
- c) Jednog od kandidata kojeg predlažu pojedini članovi senata.

Predsednik ÚDHPSH-a imenuje se na mandat od 6 godina i ne može biti imenovan više od dva puta uzastopno. Potrebni uslovi za obavljanje funkcije predsednika su sledeći: on /ona treba da je državljanin Češke Republike, da ima punu pravnu sposobnost, čist krivični dosije³⁸, da je završio master studije i da ispunjava dodatne uslove predviđene Zakonom o lustraciji. Štaviše, predsednik ne treba da je imao nijednu političku funkciju u roku od tri godine pre njegovog imenovanja, osim funkcije člana Skupštine opštine. Takođe podleže zahtevu nespojivosti funkcija³⁹. Štaviše, predsednik ne treba da je imao nijednu političku funkciju u roku od tri godine pre njegovog imenovanja, osim funkcije člana Skupštine opštine. Takođe podleže zahtevu nespojivosti funkcija⁴⁰, prema tome, predsednik ne treba da vrši nijednu drugu plaćenu poziciju ili da vrši bilo kakve profitabilne aktivnosti, osim standardnih obrazovnih i izdavačkih aktivnosti.

35 ÚDHPSH mora poštovati zakone, vladine ukaze i propise drugih autoriteta. Obavezan je da sprovodi pravila bilo kog zakona, kao što su bezbednost na radu, pravila javnog zdravlja ili pravila upravljanja otpadom kao i mnoge druge. Međutim, funkcionisanje same Kancelarije ne sme biti uticano nijednim drugim pravnim aktom osim zakona. Vlada i drugi autoriteti nemaju pravo da odlučuju kako Kancelarija ispunjava svoju ulogu nadzornog autoriteta za finansiranje političkih partija. To je glavna razlika u poređenju sa ministarstvima, kojima vlada direktno upravlja.

36 Stoga, finansijski okvir zavisi samo od zakona o državnom budžetu, kojeg svake godine Dom poslanika usvaja za svaku kalendarsku godinu. Tokom godine nije moguće usklađivati okvir.

37 Gornji dom češkog parlamenta.

38 U smislu AAPP-a: Kaznena evidencija neke osobe je čista kada nije proglašena krivom za namerni zločin ni u jednom slučaju ili za nemarni zločin koji se odnosi na javnu službu.

39 Odobrava se za masovnu diskvalifikaciju onih koji su vezani za zloupotrebe u komunističkom režimu pre 1989. godine

40 Predsedniku ÚDHPSH-a nije dozvoljeno da istovremeno bude predsednik Republike Češke, član vlade, poslanik, član Evropskog parlamenta, sudija, tužilac, član kancelarije revizora u Češkoj, član Saveta nacionalne banke Češke i nije dozvoljeno da vrši nijednu drugu javnu funkciju i da bude član političke stranke

Uslovi potrebni za članove Kancelarije uporedivi su sa onima za predsednika. Za razliku od funkcije predsednika, članovi kancelarije mogu biti ponovo imenovani bez ograničenja tokom šestogodišnjeg mandata. Prethodna politička aktivnost ograničena je na neaktivizaciju 2 godine pre imenovanja.

Mandat predsednika ili člana Kancelarije završava se na kraju zakonskog mandata, ili ostavkom, udaljavanjem, eventualnim zakonskim kršenjima, gubitkom poslovne sposobnosti ili državljanstva. Predsednik Češke Republike razrešava predsednika ili člana Kancelarije ako on/ona ne ispunjava uslove utvrđene za državljanstvo, obrazovanje, prema Zakonu o lustraciji ili ako dobijaju položaj koji nije u skladu sa funkcijom predsednika ili člana Kancelarije.

Ukupan broj definisanih administrativnih položaja u ÚDH-PSH, uključujući predsednika i članove Kancelarije (prema godišnjem izveštaju za 2018. godinu) je 19. Deset od njih je regulisano Zakonom o civilnoj službi Češke, devet ostalih je prema Zakoniku o radu⁴¹. Na osnovu organizacione strukture Kancelarije (koju odobrava predsednik), zaposleni su trenutno podeljeni u dva odeljenja: Odeljenje Kancelarije predsednika i Odeljenje za kontrolu i administrativne postupke.

Numri i përgjithshëm i posteve të përcaktuara administrative në ÚDHPSH, përfshirë kryetarin dhe anëtarët e Zyrës (sipas raportit vjetor të vitit 2018) është 19. Dhjetë prej tyre rregullohen me Ligjin për Shërbimin Civil të Çekisë, nëntë të tjera shërbejnë sipas Kodit të Punës. Në bazë të një strukture organizative të Zyrës (miratuar nga Kryetari), punonjësit aktualisht janë të ndarë në dy departamente: Departamenti i Zyrës së Kryetarit dhe Departamenti i Kontrollit dhe Procedurave Administrative.

41 Zakon br. 234/2015 Col. o civilnoj službi, izmenjen, profesionalizuje civilnu službu i zvanično obezbeđuje najjaču nezavisnost službenika. Standardni odnosi radnog prava uključuju predsednika i pet članova Kancelarije, koji se imenuju i razrešavaju posebnim postupcima koje izdaje AAPP

Nadzor nad finansiranjem političkih stranaka od strane Kancelarije

Glavna svrha kancelarije je da nadzire finansiranje političkih partija, pokreta i instituta⁴². Kancelarija vrši nadzor godišnjih finansijskih izveštaja političkih stranaka i sprovođenje njenih kontrola⁴³. Nadzor vrši predsednik, članovi i ovlašćeni radnici.

Svake godine do 1. aprila sve političke stranke treba da podnesu kancelariji godišnji finansijski izveštaj. Izveštaj sadrži: finansijske izveštaje, izveštaje o reviziji, izveštaje o dobiti prema budžetskim stavkama (uključujući korporativne akcije, kredite, zajmove i druge dugove), troškove za plate, opšte troškove, pojedinačne izborne troškove, sve dobijene poklone, donacije i druge nefinansijske učinke, nasledenu imovinu, spisak članova čija uplaćena članarina prelazi 50.000 CZK i informacije o političkim institucijama, ako ih ima. Godišnji finansijski izveštaj je javan. Kancelarija objavljuje ove godišnje finansijske izveštaje, zajedno sa nalazima njihove revizije. Kancelarija obavestava Ministarstvo finansija o izvršavanju svojih dužnosti na objavljivanju izveštaja i rezultata procene.

Raport i vjetor finansirar është publik. Zyra i publikon këto raporte vjetore financiare, së bashku me gjetjet e kontrollit të tyre. Zyra e informon Ministrinë e Financave në lidhje me realizimin e detyrave të saj për publikimin e raporteve dhe rezultatet e vlerësimit.

42 Pravna lica osnovana od strane političkih stranaka fokusirana su na istraživanje, obrazovanje i /ili objavljivanje

43 ÚDHPSH-ima pravo kažnjavati za krivična dela i objavljuje godišnji izveštaj. AAPP omogućava ÚDHPSH-da obavlja bilo koje druge zadatke propisane zakonom

Nadzor nad izbornim kampanjama od strane kancelarije

Pored nadzora ekonomskih aktivnosti političkih stranaka i pokreta, kancelarija nadzire i kontroliše finansiranje pojedinačnih izbornih kampanja pre svih izbora.

Najvažnije je definisati izborne kampanje. Dakle, „izborna kampanja“ se definiše kao svako reklamiranje ili traženje glasova za kandidata, uključujući javne izjave podrške, kao i izjave protiv protivnika, iznete u objavljenom periodu pre dana izbora.

Nadležnost za izborne kampanje data je Kancelariji Aktom br. 322/216 Coll., kojim se izmenjuje i dopunjuje Zakon o izborima i drugi povezani akti, koji su stupili na snagu 1. januara 2017.⁴⁴ Stoga kancelarija nadzire finansiranje izbornih kampanja za poslanički dom⁴⁵, Senat⁴⁶, regionalne skupštine⁴⁷, Evropski parlament⁴⁸ i za predsednika⁴⁹.

Među osnovnim dužnostima svake političke stranke i svakog pojedinačnog kandidata su

- a) otvaranje i održavanje *transparentnog izbornog računa u banci*,
- b) održavanje i vođenje finansijskih knjiga i
- c) Objavljivanje izveštaja o finansiranju izborne kampanje u roku od 90 dana od dana službenog objavljivanja opštih rezultata izbora.

Postoje finansijska ograničenja za troškove za sve izbore pod nadzorom Kancelarije. Ograničenja se različito utvrđuju za svaku izbornu kampanju odgovarajućim zakonskim aktom, prema vrsti izbora (vidi fusnote dole; iznos uvek uključuje PDV).

Fizičko ili pravno lice koje namerava da učestvuje u izbornoj kampanji bez znanja kandidata treba da se registruje od strane ÚDHPSH-a pre pridruživanja kampanji (u pravnom smislu: „treće registrovano lice“, skraćeno TRL).

44 Pravila o izbornim kampanjama uključuju se u svaki pravni akt o izborima. Pravila su uglavnom jedinstvena. Njihova podela na različite pravne akte proizilazi iz češke zakonodavne tehnike, jer su pravila za sve izbore postavljena u relevantnom zakonu.

45 § 16 – 16 Zakona br. 247/1995 Coll., o izborima za parlament Češke Republike, izmenjen, finansijsko ograničenje, izmenjeno za političku stranku: 90 miliona CZK finansijsko ograničenje za PTR: 1,8 miliona CZK

46 iste odredbe zakona kao i za Poslanički dom
Finansijsko ograničenje za stranku/ političkog kandidata: 2 miliona CZK po kandidatu (2,5 miliona CZK, ako učestvuje u drugom krugu) finansijsko ograničenje za TRL: 40,000 CZK za svaki izbor (50,000 CZK ako se održi drugi krug)

47 § 56a - 56g Zakona br. 130/2000 Coll., o izborima za regionalne skupštine, izmenjen, kao finansijsko ograničenje za političku stranku: 7 miliona CZK pomnoženo sa brojem regiona u kojima se kandiduju
finansijsko ograničenje za TRL: 140.000 CZK pomnoženo sa brojem regiona u kojima vode kampanju

48 § 59 - 59f Zakona br. 62/2003 Coll. o izborima za Evropski parlament, izmenjen,
finansijsko ograničenje za političku partiju: 50 miliona CZK, finansijsko ograničenje za TRL: 1 milion CZK

49 § 35 - 38b Zakona br. 275/2012 Coll., o predsedničkim izborima, izmenjen, gde je finansijsko ograničenje za kandidata: 40 miliona CZK (50 miliona CZK, ako učestvuje u drugom krugu), finansijsko ograničenje za TRL: 800,000 CZK (1 milion CZK ako se održi druga runda)

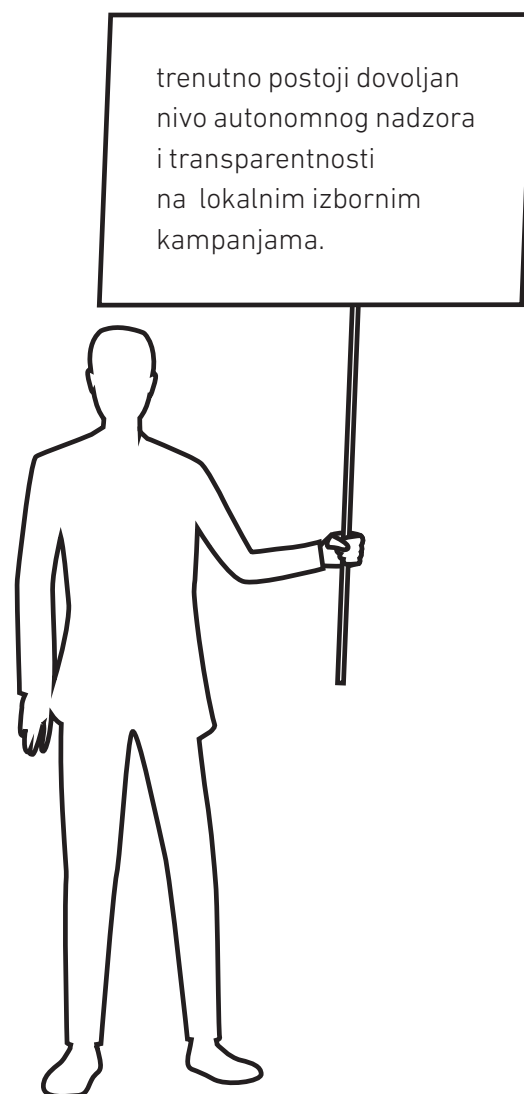
Finansijska ograničenja se postavljaju i za treća registrovana lica.

Kancelarija nadzire sve izborne kampanje u Češkoj Republici, izuzev opštinskih izbora. Prema obrazloženju Zakona br. 322/2016 Coll., razlog za isključenje nadzora nad opštinskim izborima je:

- i preveliko opterećenje za nezavisne kandidata i njihova udruženja,
- ii obeshrabrujući efekat objavljivanja detaljnih informacija o kandidatima (s obzirom da u mnogim opštinama postoje problemi sa nedostatkom interesovanja za izabrane položaje; onda nedostaje politička konkurencija) i
- iii trenutno postoji dovoljan nivo autonomnog nadzora i transparentnosti na lokalnim izbornim kampanjama.

Prilikom usvajanja zakona, razmatran je i nadzor, barem u opštinskim izbornim kampanjama u većim gradovima ili u Pragu. Ali prevladao je argument da udruženja nezavisnih kandidata nemaju pravnu sposobnost i stoga ne mogu voditi knjige i ne mogu postati efikasno odgovorni za kršenje zakona. Budući da ova udruženja imaju građansko pravo na kampanju i zahtevaju da se o njima glasa, uredba generalno ima za cilj da im ne uskrati pravo na organizovanje opštinske izborne kampanje. Vredno je napomenuti da su na nivou malih opština nezavisni kandidati često važni predstavnici javnog interesa, a u nekim slučajevima stranke imaju problema da svoje kandidate postave na nivou malih opština u Češkoj.

Odobrena pravila mogu se zaobići prenošenjem troškova kampanje sa jednog opštinskog kruga u drugi. Međutim, opštinski izbori 2018. godine u Pragu istaknuli su da nedostatak finansijskog ograničenja za takve kampanje lokalnih izbora stvara probleme. Najmoćniji politički pokret "ANO" uložio je u izbore 140.200.000 CZK. To čak premašuje ograničenje za opšte izbore u Domu poslanika koja dostiže 90.000.000 CZK.

Ostale nadležnosti kancelarija

ÚDHPSH ima pravo da sankcioniše kršenja pravila AAPP-a. U najtežim slučajevima, kršenje obaveza se kažnjava novčanom kaznom do 2.000.000 CZK, - Kazne se mogu izreći političkim strankama, pokretima i političkim institutima, takođe i fizičkim ili pravnim licima, ako npr. ne spominju svrhu transakcije plaćanja u uplatnici u slučaju pružanja finansijskih sredstava na partijskom računu.

Prema trenutnom predlogu Akta o lobiranju, koji je Vlada usvojila 2019. godine i prosleđenog na raspravu u Domu poslanika, Kancelarija bi trebalo da nadzire i novu agendu lobiranja. ÚDHPSH mora da vodi registar lobista i nadzire izvršenje dužnosti proisteklih iz zakona. Kršenje zakona (neprijavlivanje lobiranja ili nepodnošenje izveštaja u registar) treba da bude kažnjeno. Međutim, o predlogu će široko raspravljati i diskutovati zakonodavci (od 2020. godine).

ÚDHPSH mora da vodi registar lobista i nadzire izvršenje dužnosti proisteklih iz zakona.

Kršenje zakona (neprijavlivanje lobiranja ili nepodnošenje izveštaja u registar) treba da bude kažnjeno. Međutim, o predlogu će široko raspravljati i diskutovati zakonodavci (od 2020. godine).

Trenutno funkcionisanje Kancelarije do danas

ÚDHPSH pruža informacije o svom funkcionisanju u svojim godišnjim izveštajima. Od svog osnivanja, gospodin Vojtěch Weis imenovan je za šefa Kancelarije. Ostala četiri člana Kancelarije imenovana su u narednih nekoliko meseci. Tokom 2017. godine - prve godine rada - Kancelarija je dobila unutrašnji oblik, raspisali su se konkursi i popunila uprađnjena radna mesta. Glavna aktivnost je bila priprema metodologija za nadzor i informisanje političkih partija o njihovim novim dužnostima. Prva procesiranja započela su u jesen 2017. godine, zbog desetina kršenja zakona (ne uspeh otvaranja, održavanje ili pružanje informacija o bankarskim računima koji moraju biti transparentni).

Opšti izbori Predstavničkoj Komori održani su u oktobru 2017. godine. ÚDHPSH je kontrolisala izbornih bankarskih računa, izborni materijal i donatore. Pokrenuto je na desetina postupaka zbog kršenja zakona. Prvi postupci o kršenjima vezanim za izveštaj o finansiranju opšte parlamentarne kampanje počeli su 2018. godine.

Krajem 2017. godine Kancelarija je započela kontrolu predsedničke kampanje. Tada su predsednički izbori održani u januaru 2018. godine.

Prvi godišnji finansijski izveštaji političkih partija za 2017. godinu procenjeni su (naravno) u sledećoj godini. U to vreme je bilo 235 političkih partija. ÚDHPSH je blagovremeno primio 84 potpunih i 12 nepotpunih izveštaja, kao i 21 potpunih izveštaja sa zakašnjenjem. Ostalih 18 stranaka obavešteno je o svojoj dužnosti, u tom slučaju je 67 partija podnelo izveštaj. ÚDHPSH je novčano kaznio desetina političkih partija i u 17 slučajeva predložio raspad partija. Kancelarija Vlade ima pravo da podnese zahtev Vrhovnom upravnom sudu.

U 2018. godini Kancelarija je izrekla 380 novčanih kazni u ukupnom iznosu od 2.388.200 CZK. Takođe je izvršena procena izveštaja vezanih za izbornu kampanju za Dom poslanika 2017. godine.

Redovni izbori za trećinu Senata održani su zajedno sa opštinskim izborima (koji ne spadaju u opseg ÚDHPSH-a) na jesen 2018. godine. Jedna trećina političkih partija nije podnela svoj godišnji finansijski izveštaj za 2018. godinu. Shodno tome, Kancelarija je izrekla preko sto novčanih kazni u ukupnom iznosu od 1.596.000 CZK u vezi s tim. Najviše novčane kazne iznosile su 35.000 CZK.

Ali prve složene kontrole potrošnje za predizbornu kampanju za Dom poslanika od 2017. godine počele su u martu 2019. godine. Kancelarija je izabrala da pregleda 4 od 9 uspešnih partija (ČSSD, ODS, SPD i ANO) i dve neuspešne (Realisté i SPO) na osnovu sumnji za disproporcija između prijavljenih i stvarnih troškova kampanje. Populistička stranka SPD kažnjena je sa 250.000 CZK, što je najveća novčana kazna koju je ÚDHPSH ikada izrekao. Prema medijima, druge partije takođe mogu biti novčano kažnjene, ali konačne presude još nisu donete.

Početak 2020. godine mediji su izveštavali o složenoj kontroli predsedničkih izbora koji su se održali u januaru 2018. godine. Međutim, rezultati još uvek nisu objavljeni.

Otkriveni problemi u radu ÚDHPSH-a

Od osnivanja Kancelarije do danas jasno je da su izveštaji partija o finansiranju izbornih kampanja lošeg kvaliteta i veoma nejasni, što komplikuje kontrolnu funkciju Kancelarije. Međutim, ÚDHPSH ima sredstva za procenu tržišnih cena u pogledu pruženih usluga, tako da može da upoređi pružene brojke sa sopstvenim procenjenim nalazima.

Komplikacije u kontroli izbornih kampanja prouzrokovane su i činjenicom da se izbori za Senat (Gornja Dom Parlamenta) uvek održavaju u skladu sa ostalim izborima. Tada je potrebno razlikovati kojim izborima pripadaju troškovi (za kontrolu ograničenja).

Iznad svega, ne postoje finansijska ograničenja za opštinske kampanje, niti autoritet ÚDHPSH-a za nadzor ovih kampanja, koje mogu biti zloupotrebene od strane političkih partija efektivno prenoseći nastale troškove tokom senatske kampanje na troškove opštinskih izbora, koji ne mogu da kontrolišu nijedan organ.

Iz prakse vidimo da Kancelarija ima velikih kašnjenja u kažnjavanju osnovnih povreda tokom izbornih kampanja. Detaljna kontrola rashoda izborne kampanje u Domu poslanika pokrenuta je godinu i po dana kasnije, a kašnjenje u kontroli kampanje za predsedničke izbore bilo je još duže (još nije završeno 2020. godine). Uticaj takve zakasnele odluke je nizak, jer su se političke partije takmičile na drugim izborima, dok reputacija kandidata koji su pre nekoliko godina prekršili zakon nije narušena.

Nga praktika shohim se Zyra ka vonesa të mëdha në ndëshkimin e shkeljeve themelore gjatë fushatave zgjedhore. Kontrolli i detajuar i shpenzimeve për fushatën zgjedhore në Dhomën e Deputetëve është iniciuar një vit e gjysmë më vonë dhe vonesa në kontrollin e fushatës për zgjedhjet presidenciale ishte edhe më e gjatë (ende nuk ka mbaruar në vitin 2020). Ndikimi i vendimit të tillë të vonuar është i ulët, sepse partitë politike kanë garuar në zgjedhje të tjera ndërkohë dhe kështu kandidatëve që kishin shkelur ligjin disa vite më parë nuk u është dëmtuar reputacioni.

Do sada izrečene novčane kazne takođe su prilično niske u poređenju sa finansijskim ograničenjima kampanje i stvarnim troškovima. One ciljaju samo kršenje službene dužnosti. Uprkos činjenici da konačni rezultati nadzora predsedničkih izbornih kampanja još nisu objavljeni, nalazi ÚDHPSH-a relativizovani su od strane optuženih kandidata.

Me përkrahjen financiare të:

TRANSITION